

GROENE LABELS

- Een verantwoorde keuze maken van bouwmaterialen ALG 07 -

1. INLEIDING

We spenderen gemiddeld zo'n 80-90 % van onze tijd binnenshuis. Een gezonde binnenlucht is dan ook bijzonder belangrijk. Bouwmaterialen kunnen schadelijke stoffen bevatten. Ze beïnvloeden rechtstreeks of onrechtstreeks uw gezondheid. Bovendien hebben ze zowel tijdens de productie als tijdens de afvalfase een grote impact op het milieu.

Door te kiezen voor gezonde en milieuverantwoorde producten kunt u als consument een positieve bijdrage leveren voor het milieu én voor uw gezondheid. Maar wat is dan een goede keuze? Dit is niet zo eenvoudig. Allereerst zijn er technische gegevens en richtlijnen van bouwmaterialen en ook verklaringen van fabrikanten. Vaak zijn deze gegevens moeilijk te interpreteren of onvolledig. Daarnaast zijn er verschillende labels en kentekens. Maar hoe groen zijn groene labels? Welke criteria hanteren ze en hoe goed worden ze gecontroleerd? Om u wegwijs te maken in deze wirwar van labels zetten we de belangrijkste labels en hun kenmerken op een rijtje.

2. HET NUT VAN LABELS

Labels en certificaten helpen u als consument om bewust te kiezen voor een gezond en milieuvriendelijk materiaal, een constructie, een gebouw...Zelfs voor de keuze van architecten, handelaars of andere bouwprofessionelen kan u terugvallen op labels om hun diensten of aanbod te evalueren. Er zijn ook databanken van ecologische producten en diensten. Enkele voorbeelden van zulke databanken vindt u terug onder 6.4 Links. Deze fiche handelt hoofdzakelijk over labels voor bouwmaterialen. Een beknopte omschrijving van labelingsystemen voor gebouwen en diensten vindt u onder punt 4 'andere labels'.

3. PRODUCTLABELS

3.1. SOORTEN LABELS & CONTROLE

Allereerst is er een onderscheid tussen milieulabels en milieuverklaringen. De norm ISO 14020 "Environmental labels and declarations" legt de algemene principes voor milieulabels en verklaringen vast. Er bestaan drie types milieulabels en –verklaringen.

Type I labels: (vlnr) Natureplus, Der blaue engel, FSC, Europees ecolabel, umweltzeichen

Type I – Labels

Milieulabels van het type I zijn gebaseerd op criteria vastgelegd door derden. Hierbij wordt gekeken wat de milieupact is van een product tijdens de volledige levenscyclus van het product. Om het label toe te kennen is het echter niet noodzakelijk om de LCA-methodologie te gebruiken. Labels kunnen toegekend worden door overheidsinstanties of door private, niet-commerciële organisaties. Bekende voorbeelden van dergelijke labels zijn het Europese Ecolabel, het Duitse "Blauwe Engel" label, Naturepluslabel.

De **NIBE classificatie** is een milieuclassificatiesysteem voor bouwmaterialen, ontwikkeld door het ingenieursbureau Nederlands Instituut voor Bouwbiologie en Ecologie. Materialen worden onderworpen aan een LCA-analyse. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met meetbare gegevens (energieverbruik, emissies...) én met kwalitatieve data (schade aan het landschap, hinder, gezondheid...) NIBE biedt de mogelijkheid om materialen in een bepaald bouwdeel onderling cijfermatig te vergelijken.

Type II – Eigenverklaringen

Milieuverklaringen van type II worden door de producent of verdeler naar voren geschoven. Meestal gaat het hier over één milieuaspect: energiezuinig, recycleerbaar, waterbesparend zijn voorbeelden van aspecten die aan bod komen. Eén van de vermoedelijk meest gebruikte is: "vervaardigd van x % gerecycleerde materialen". Doordat het om verklaringen van de producent of verdeler zelf gaat en er geen sprake is van controle door derden, hebben dit soort verklaringen een beperkte waarde.

Type III – Verklaringen of informatiefiches

Type III milieuverklaringen geven berekenbare informatie over de milieu-impact van producten tijdens hun volledige levenscyclus. Men noemt dit een levenscyclusanalyse of LCA. De informatie wordt verschaft door de producent of verdeler, maar wordt geverifieerd door een onafhankelijke derde partij. Soms wordt de LCA aangevuld met bijkomende informatie over de bestanddelen van het product. U kunt echter op basis van deze analyses bouwmaterialen niet zomaar gaan vergelijken. Een bouw materiaal moet altijd bekeken worden in zijn toepassing. Cellulose heeft bijvoorbeeld een goede milieuscore als dakisolatie, maar is niet toepasbaar in een klassieke spouwmuur. Bovendien kunnen materialen enkel vergeleken worden indien ze op dezelfde manier geanalyseerd zijn.

De 'environmental product declarations' (EPD's) die in verschillende Europese landen gebruikt worden, zijn milieuverklaringen van het type III. EPD's bevatten berekende milieugegevens gebaseerd op een levenscyclusanalyse (LCA) met een minimale set van criteria per productgroep. De methodes om EPD's op te stellen kunnen verschillen van land tot land. Dit betekent dat bijvoorbeeld een Duitse EPD van een bepaald product niet kan vergeleken worden met een Franse EPD van een gelijkaardig product. Er wordt momenteel wel hard gewerkt om deze vergelijking op Europees niveau toch mogelijk te maken. Hiervoor werd in 2005 het CEN TC 350 'Sustainability of Construction works' opgericht. Dit comité werkt aan de opstelling van een Europese norm inzake EPD voor bouwproducten en aan een norm met rekenmethoden ter beoordeling van de milieu-impact van gebouwen. De vraag is echter in hoeverre deze harmonisatie van EPD's in de praktijk merkbaar zal zijn. Een vergelijking van scenario's die gebaseerd zijn op nationale bouwtradities is op Europees vlak niet evident.

Een overzicht van de type labels vindt u in onderstaande tabel.

Eigenschappen	Labels		
	type I-label	type II-verklaring	type III-verklaring of informatiefiche
criteria	vastgestelde milieu-aspecten en criteria	meestal 1milieu-aspect	vastgestelde kwantitatieve milieu-aspecten
benadering	levenscyclusbenadering (niet noodzakelijk LCA methodologie)	geen LCA benadering of methodologie	(gedeeltelijke) LCA benadering, soms met aanvullende gegevens
opstellen criteria, toekenning label	overheid/privé (onafhankelijk)	producent of verdeler	producent of verdeler
controle	extern (overheid of privé)	geen externe controle	extern (privé)
voorbeeld	Natureplus-label, ecolabel, Blaue Engel...	x % gerecycleerd materiaal	EPD's
relevantie voor gebruiker	afhankelijk van criteria en controle	beperkt geloofwaardig	afhankelijk van kwaliteit data

3.2. LABELS VOOR BOUWMATERIALEN

De voornaamste kenmerken van de belangrijkste labels voor bouwmaterialen zijn opgenomen de tabel op pagina 5 van deze fiche.

4. ANDERE LABELS

4.1. LABELS VOOR GEBOUWEN

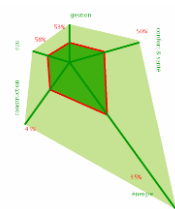
Naast de milieu-impact van materialen en producten kan ook de milieu-impact van een volledig gebouw berekend of geëvalueerd worden. Hiervoor bestaan in verschillende landen systemen en softwareprogramma's, die van zeer eenvoudige vragenlijsten tot heel complexe berekeningen hanteren om gebouwen te evalueren. In de loop van het jaar 2010 moet, bij de verkoop en het verhuren van een woning, een EnergiePrestatieCertificaat (EPC) worden opgemaakt dat aantoont hoe energiezuinig een woning is. Het zegt verder niets over de milieu-impact van materialen en hun levenscyclusanalyse (de zogenaamde verborgen energievreters). Andere groene labels voor gebouwen houden hier wel rekening mee. Het Nederlands 'greencalc' is hiervan een voorbeeld. Het is een nuttig instrument voor de overheid, architecten of bouwpromotoren om het ecologische gehalte van gebouwen te bepalen.

4.2. LABELS VOOR BOUWPROFESSIELEN

Er zijn verschillende websites waar u bouwprofessionelen (architecten, aannemers, handelaars en producenten) kunt terugvinden die werken met ecologische principes en/of bouwmaterialen. Voor Brussel kunt u terecht op de website van Ecobuild. Ook de 'Cluster Eco-Construction Wallon' en het 'Vlaamse Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen' beschikken over databanken. VIBE heeft bovendien ook een labelingssysteem voor bouwprofessionelen. Om het label (met 1, 2 of 3 sterren) te krijgen, moeten de bouwprofessionelen aantonen dat ze met bio-ecologische materialen en technieken kunnen werken. Dit wordt nagegaan door het onafhankelijke onderzoeksbureau Arcadis, aan de hand van de criteria die VIBE opstelde per categorie.

Leefmilieu Brussel heeft ook een tool voor de typering van een gebouw uitgewerkt :

"Green Building Brussels" (GBB)

Deze Excel-tabel werd ontwikkeld om de specifieke milieukeurmerken van een groot gebouw te objectiveren. De spreadsheet is gebaseerd op kwantitatieve informatie (water-, brandstof- en elektriciteitsverbruik) en op een beschrijving van het gebouw en de kenmerken betreffende architectuur, technische installaties en werking.

Met GBB kan U het gebouw checken rond 5 thema's : Comfort en Gezondheid ; Energie ; Materialen, Constructie en Milieu ; Water ; Beheer en effecten tijdens gebruik. Een grafiek geeft een idee van de globale

score van het gebouw. Excel-model te downloaden op Internet. (2009)

5. CONCLUSIE

Labels kunt u niet zomaar vergelijken. De waarde en relevantie van een label valt of staat met de strengheid van de criteria en de controle. Voor consumenten zijn productlabels van het type I naast labels voor bouwprofessionelen het meest relevant. Voor bouwmaterialen hanteert het Naturepluslabel de strengste criteria op het vlak van milieu en gezondheid en geniet vanuit ecologisch standpunt de voorkeur.

6. BIJKOMENDE INFORMATIE

6.1. INFOFICHES LEEFMILIEU BRUSSEL

Particulier

- MAT 01 tot MAT 14

Professionelen

- MAT 00 tot MAT 13

6.2. BRONNEN

- Leefmilieu Brussel: www.leefmilieubrussel.be – Tel. 02 775 75 75
- Michiel Haas, Milieuclassificatie Bouwmaterialen, Nederlands Instituut voor Bouwbiologie en Ecologie te Naarden (NIBE) - www.nibe.org
- Natureplus: www.natureplus.org
- Het Europees Ecolabel: www.eco-label.com
- Het Duitse Blaue Engellabel: www.blauer-engel.de
- Het Scandinavische label: www.svanen.nu
- Het Nederlandse Milieukeur: www.milieukeur.nl
- Het Franse ecolabel : www.marque-nf.com

- Het Oostenrijkse ecolabel: www.umweltzeichen.at
- Forest Steward Council: www.fsc.wwf.be, www.fairtimber.be
- Pan European Forest Certification: www.pefc.org

6.3. LINKS

- Leefmilieu Brussel: www.leefmilieubrussel.be – Tel. 02 775 75 75
- Nature et progrès : www.natpro.be - Tel. 081 30 3690
- Ecobuild : www.brusselsgreentech.be – Tel. 02 422 51 28
De Brusselse cluster voor duurzaam bouwen, die vaklui, bedrijven en detailhandelaars van de sector van duurzaam bouwen groepeert.
- Infolabel: www.infolabel.be – Tel. 02 204 09 75
Dit is een databank van productlabels voor bewuste gebruikers.
- GreenCalc : www.greencalc.com – Tel. 026-351 21 41
[GreenCalc+ is een instrument voor het beoordelen en vergelijken van de “duurzaamheid” van een volledig gebouw. \(label op gebouwniveau\)](#)
- VIBE vzw - Natureplus: www.vibe.be – Tel. 03 218 10 60
Het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch bouwen en wonen – Vertegenwoordiger van Natureplus in België. – Heeft een label voor bouwprofessionelen.
- Cluster eco-construction wallon : clusters.wallonie.be/ecoconstruction – Tel. 081 71 41 00
Hierbij zijn de meeste producenten en leveranciers van ecologische materialen aangesloten (Wallonië).

INFOFICHES - ECOCONSTRUCTIE

labels	eigenschappen					toepassing											
	oorsprong	statuut	criteria	controle	waardeoordeel	hout	meubels	gipsplaten, gipsvezel	harde vloerbekledingen	buitenschrijnwerk	parket, linoleum	verven, vernissen, lijmen	houten plaatmaterialen	behangpapier	textielproducten	isolatiematerialen	pleisters, mortels
Europees Ecolabel	Europees	officieel label van Europese Unie	milieucriteria	extern (instituten) en overheid	goed voor brede markt, weinig strenge criteria, hernieuwbaar na 3j.		x	x			x				x		
Naturepluslabel	Internationaal	onafhankelijk label met steun van overheidsinstanties	zeer strenge milieu- en gezondheids- en kwaliteitscriteria	onafhankelijke instellingen (testlabo's)	het strengste label voor bouwproducten op de markt			x		x	x	x				x	x
FSC (Forest Stewardship council)	Internationaal	onafhankelijk label	verantwoord bosbeheer (ecologie, sociaal)	onafhankelijke instellingen	beste label voor verantwoord bosbeheer	x						x					
Blaue-Engel Umweltzeichen	Duitsland	officieel label van Duitse Ministerie van Milieu	milieucriteria, gezondheidscriteria	onafhankelijke instellingen	goed initiatief bredere markt, soms beperkte, zeer specifieke criteria			x			x	x	x				
NF Environnement	Frankrijk	officieel label door onafhankelijk organisme voor keuringen	milieucriteria	onafhankelijke instellingen	draagt bij tot de bescherming van het leefmilieu												
Umweltzeichen	Oostenrijk	officieel label op initiatief van Ministerie van Milieu	milieucriteria	overheid	normen zijn in een aantal gevallen strenger dan EU-label		x			x	x	x			x	x	
Nordic Swan	Scandinavië	officieel label op initiatief van Noordse Ministerraad	milieucriteria	onafhankelijke instellingen	draagt bij tot de bescherming van het leefmilieu		x	x	x			x					
Milieukeur	Nederland	officieel label	milieucriteria	overheid	draagt bij tot de bescherming van het leefmilieu		x			x	x						
PEFC	Internationaal	onafhankelijk label	verantwoord bosbeheer (ecologie, sociaal)	onafhankelijke instellingen	goed label om te sensibiliseren, criteria en controle niet streng genoeg	x						x					